

Araştırma Makalesi, Gönderim Tarihi: 25.06.2021; ; Kabul Tarihi: 30.09.2021
DOI:10.47129/bartiniibf.958020

Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Affına Yönelik Görüş ve Beklentilerinin Araştırılması: Kırşehir ve Hatay İlleri Örneği¹

Fatma GÖRGÜLÜ

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

fatma541@gmail.com, OrcID: 0000-0002-2158-0863

Dr. Öğr. Üyesi H. Pınar KAYA

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

pkaya@ahievran.edu.tr, OrcID: 0000-0002-8736-088X

Öz

Türkiye’de sürekli gündemde olan vergi afları, vergi kanunlarına aykırı hareket eden mükelleflere yönelik çıkarılan bir uygulamadır. Çalışmanın temel amacı, Kırşehir ve Hatay illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına yönelik görüş ve beklentilerini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda Kırşehir’de 70, Hatay’da 131 olmak üzere toplam 201 muhasebe meslek mensubuna 39 sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda; muhasebe meslek mensuplarının vergi afları ile ilgili genel görüşlerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanısıra muhasebe meslek mensupları, vergi yükümlülüğünü tam olarak yerine getiren dürüst mükelleflere teşvik amaçlı bazı ayrıcalıklar sağlanması gerektiği düşüncesini desteklemiştir. Vergi uygulamalarında mükellefler arasındaki adaleti tesis etmek için dürüst mükelleflere yönelik uygun faizli ve ödemeli kredi alma, vergi indirimi, vergileri faizsiz taksitlendirme, vergi iade işlemlerinde kolaylık gibi çeşitli imkanların sağlanması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Meslek Mensubu, Vergi, Vergi Affı

JEL Sınıflandırmaları: M40, M41

¹ Bu çalışma, Fatma Görgülü’ nün, Dr. Öğr. Üyesi H. Pınar Kaya danışmanlığında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi’ nde yaptığı 2021 yılında kabul edilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Yüksek lisans tezi bilgilerine kaynakçada yer verilmiştir.

APA: Görgülü, F. ve Kaya, H. P. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Affına Yönelik Görüş ve Beklentilerinin Araştırılması: Kırşehir ve Hatay İlleri Örneği. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12 (24), 337- 356.

APA: Görgülü, F. and Kaya, H. P. (2021). A Research of the Views and Expectations of Accounting Professionals About Tax Amnesty: Kırşehir and Hatay Example. Bartın University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences, 12 (24), 337- 356.

A Research of the Views and Expectations of Accounting Professionals About Tax Amnesty: Kırşehir and Hatay Example

Abstract

Tax amnesties, which are constantly on the agenda in Turkey, are an application for taxpayers who act against tax laws. The main purpose of the study is to investigate the views and expectations of accounting professionals operating in Kırşehir and Hatay provinces regarding tax amnesties. For this purpose, a questionnaire consisting of 39 questions was applied to a total of 201 accounting professionals, 70 in Kırşehir and 131 in Hatay. As a result; It has been determined that the general opinions of accounting professionals about tax amnesties are positive. In addition, professional accountants supported the idea that some incentives should be provided to honest taxpayers who fulfill their tax obligations. In order to establish justice among taxpayers in tax practices, it is important to provide various opportunities for honest taxpayers such as obtaining loans with appropriate interest and payment, tax reductions, interest-free installments of taxes and convenience in tax refund transactions.

Keywords: Professional Accountant, Tax, Tax Amnesty

JEL Classification: M40, M41

Giriş

Kamu hizmetlerinin aksatılmadan gerçekleştirilebilmesi devlet hazinelerinin güçlü olmasına bağlıdır. Hazine gelirlerinin önemli bir kısmını, vatandaşlardan toplanan vergiler oluşturmaktadır. Özellikle son yıllarda COVID-19 salgınının ortaya çıkması ile birlikte birçok işletme faaliyetlerine ara vermek zorunda kalmış, vatandaşların ödeme gücü azalmış ve ülke ekonomileri durma noktasına gelmiştir. Buna rağmen kamu harcamalarında artış yaşanmıştır. Vergi afları hızlı gelir kaynağı olması ve kısa sürede kamu gelirlerinde artış sağlaması gibi beklentiler ile bu dönemlerde ilk akla gelen seçeneklerden birisidir. Vergi afları sadece olağanüstü olumsuz şartların ekonomik, mali ve sosyal etkisini hafifletmek için değil aynı zamanda siyasi, idari, teknik ve psikolojik gerekçeler ile de Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde sık başvurulan bir uygulamadır.

Geçmişten günümüze çeşitli boyutları ile tartışılan ve sürekli gündemde kalan vergi aflarına yönelik görüşlerin bir kısmı vergi aflarının çıkarılmasını desteklerken bir kısmı da af uygulamasına karşıdır. Vergi aflarının belirli aralıklarla çıkarılması gerektiğini ileri süren görüşlerin gerekçeleri arasında; vergi suçlarının diğer suçlara göre daha az tehlike oluşturması, idari ve adli hatalar sebebiyle ortaya çıkan adaletsizlikleri ortadan kaldırması, vergi idaresinin ve yargısının iş yükünü hafifletmesi, hızlı gelir kaynağı olması, mükelleflerin vergi kanunlarına gönüllü uyumunu artırması, kayıtdışı ekonomiyi önlemesi sayılabilir (Edizdoğan ve Gümüş, 2013: 104-107; Atçeken vd.,

2018: 60). Vergi aflarına karşı olan görüşlerin gerekçeleri ise; vergi aflarının sık gündeme gelmesinin, vergi yükümlülüğünü yerine getiren mükelleflerin yeniden af çıkar beklentisini artırarak vergi ödeme alışkanlıklarını olumsuz etkilemesi, vergi aflarının özellikle uzun vadede vergi gelirlerinde azalmaya sebep olması, vergi cezalarının caydırıcı özelliğini ortadan kaldırması ve mükelleflerin vergi adaletine olan güvenlerini azaltmasıdır (Alm vd., 2009: 236; Akbelen vd., 2018: 268). Vergi afları geçici bir çözüm olarak değerlendirilmektedir (Özbirecikli ve Coşkun, 2008: 46).

İngiltere Müzesi'ndeki Rosetta Stone taşında yer alan bilgilere göre, tarihte bilinen en eski vergi affı Antik Mısır'da vergi isyanına katılım gösterenlerin affına yönelik olarak çıkarılmıştır (Akbelen vd., 2018: 256). Bu tarihten itibaren aralarında Türkiye'nin de bulunduğu gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke vergi afları çıkarmıştır. Türkiye, Arjantin, Fransa, İrlanda, İtalya ve Hindistan vergi aflarının çok daha sık aralıklarla uygulamaya geçirdiği ülkeler arasındadır (Luitel ve Tosun, 2014: 874-875).

Vergi aflarının; mükellefler, vergi idareleri ve muhasebe meslek mensupları olmak üzere üç önemli paydaşı bulunmaktadır. Literatürde yer alan akademik çalışmalarda daha çok mükelleflerin ve vergi idaresi (defterdarlık) çalışanlarının vergi aflarına yönelik görüşleri araştırılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına ilişkin görüşlerini ortaya koyan sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmada vergi affı uygulamalarından doğrudan etkilenen üç paydaştan birisi olan ve bu süreçte kritik bir görev üstlenen muhasebe meslek mensuplarının vergi afları hakkındaki düşünceleri ve önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde vergi affı ve Türkiye'de vergi affı uygulamaları ile ilgili açıklamalar yer almaktadır. İkinci bölümde vergi affı konusunda literatürde yer alan çalışmalar incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Kırşehir ve Hatay illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına yönelik görüş ve beklentileri araştırılmıştır.

1. Vergi Affının Tanımı ve Türkiye'de Vergi Affı Uygulamaları

Devlet hazinelerinin en önemli gelir kaynağı olan vergiler, kamu hizmetlerinin aksamadan sürdürülebilmesi için yasal düzenlemeler çerçevesinde mükelleflerden doğrudan veya dolaylı olarak toplanan parayı ifade eder. Bir başka ifade ile vergi; devletin kamu harcamalarını finanse etmek amacıyla kişi ve kurumlardan, ödeme güçlerine göre, karşılıksız olarak aldığı ekonomik değerlerdir (Ayrangöl ve Tekdere, 2013: 250). Vergi affı, vergi kanunlarına aykırı hareket eden mükelleflere uygulanan idari ve hukuki yaptırımların ortadan kaldırılması anlamını taşımaktadır (Kargı ve Yüksel, 2010: 30). Vergi affı daha çok Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi cezalarına ve bunlara bağlı gecikme faizleri ile gecikme zamlarına yönelik çıkarılmaktadır.

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından sonra, mali af kapsamındaki ilk vergi affı (Afv-ı Umumi Kanunu) 17 Mayıs 1924 tarihinde çıkarılmıştır (Özgüven, 2018: 37). Son

çıkartılan af ise 03.06.2021 tarihli ve 7326 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” kapsamında düzenlenmiştir. Türkiye’de 1980 sonrasında mali barış, vergi barışı, beyaz sayfa, mali milat, uzlaşma, yeniden yapılandırma vb. isimlerle çıkartılan vergi afları ya seçim sonrası değişen iktidarla birlikte vergi politikalarının değiştirilmesi ya da seçim öncesi seçime bir ön hazırlık olarak ortaya çıkmaktadır. Vergi afları ya da mali aflar seçim dönemlerinden hemen önce ya da hemen sonra siyasi bir tasarruf yöntemi olarak kullanılır hale gelmiştir (Öz ve Çubukçu, 2011: 250). Vergi aflarının önemli bir politika enstrümanı olduğu (Kaya, 2014: 185), affı çıkarıp çıkarmamak veya çıkarılacak affın kapsamını belirlemenin daha çok siyasi bir karar niteliği taşıdığı (Ayrangöl ve Tekdere, 2013: 251) ve vergi aflarının çıkartılma/uygulanma nedeninin daha çok siyasi olduğu (Akbelen vd., 2018: 268; Ünsal ve Ertürk, 2020, 700) ileri sürülmektedir.

Türkiye’de 2020 ve 2021 yıllarında çıkartılan son iki vergi aflarında 2019 yılının sonlarında Çin’de ortaya çıkan ve 11 Mart 2020 tarihinde Türkiye’de görülen COVID-19 salgınının da etkisi olduğu düşünülmektedir. Söz konusu salgın sebebiyle Türkiye’de ve dünyada birçok işyeri ve üretim tesisi faaliyetlerini durdurmak zorunda kalmıştır. Salgının ülke ekonomisi ve mükellefler üzerindeki olumsuz etkileri altı aylık ara ile çıkartılan söz konusu aflarla azaltılmaya çalışılmıştır.

2. Literatür Taraması

Türkiye’de muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına yönelik görüş ve beklentilerini araştıran az sayıda çalışma ile karşılaşmıştır. Söz konusu çalışmalardan birinde Sivas’ta faaliyet gösteren toplam 95 SMMM ile yapılan anket sonucunda; vergi aflarının vergisini düzenli ödeyen mükelleflerde haksızlık yapıldığı düşüncesi oluşturduğu, vergi aflarının sadece vergi borcu olan mükellefleri kapsamının adaletsiz olduğu, kamunun tahsili güçleşen vergi alacaklarının tahsilini kolaylaştırdığı, işletmelerin muhasebe kayıt düzeninde iyileştirmeler sağladığı ve meslek mensuplarının vergi aflarına bakış açılarının genel olarak olumlu olduğu yönünde bulgular ortaya çıkmıştır (Eker, 2017; Demir ve Eker, 2017). Başka bir çalışmada ise Tuğay (2019) tarafından Budur, Isparta ve Antalya’da gerçekleştirilmiş, toplam 232 muhasebe meslek mensubuna (SM ve SMMM) anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda vergi aflarının kamunun tahsil edilmesi zor hale gelen vergi alacaklarının tahsilini kolaylaştırdığı, faydalı bir uygulama olduğu, vergi aflarına meslek mensuplarının genel bakışının olumlu olduğu ancak vergi affının çok sık çıkarılmaması gerektiği ortaya çıkmıştır. Literatürdeki bu çalışmaların sonuçlarının birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Konu ile ilgili bir diğer çalışmada Berksoy ve Kırççek (2018) tarafından İstanbul’da özel sektörde faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe birimlerinde çalışan toplam 102 kişiye anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, çalışanların büyük çoğunluğunun; vergi ödemesi yapmanın vatandaşlık görevi olduğuna, vergilerin mükelleflerin mali güçlerine göre alınmadığına, alınan hizmetler ile ödenen vergilerin doğru orantılı olmadığına, vergi affı çıkacağı beklentisinin vergi ödemelerini

aksatacağına, vergi sisteminin adil olmadığına, vergi oranlarının yüksek olmasının vergi kaçakçılığını artırdığına ve vergi affı çıkarılmasının doğru olmadığına inandıkları tespit edilmiştir. Literatürde vergi afları ile ilgili çalışmalar daha çok vergi mükelleflerinin ve defterdarlık çalışanlarının vergi afları hakkındaki düşüncelerini ortaya koymaya yöneliktir.

Atçeken vd. (2018) Kocaeli Ticaret Odası'na bağlı 534 mükellef ile yapılan anket çalışması sonucunda; mükelleflerin vergi affına yönelik olumlu tutum içinde olduklarına ve bu tutum düzeyinin de vergi uyumu düzeyini artırdığına yönelik bulgular elde edilmiştir. Benzer sonuçları olan bir başka çalışma Özkan ve Karadeniz (2020) tarafından Tekirdağ'daki 378 gelir vergisi mükellefi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışma sonucunda mükelleflerin, vergi affı uygulamalarını olumlu karşıladıkları hatta bazı dönemlerde vergi aflarının kurtarıcı olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Taytak ve Dalkıran (2019) tarafından Uşak'da 471 gelir vergisi mükellefi ile yapılan anket çalışması sonuçlarına göre vergi denetim algısına sahip mükellefler vergi sisteminin adil olmadığını, vergi yükünün adaletli bir şekilde dağıtılmadığını ve vergi aflarının vergi denetimlerinin etkinliğini azalttığını düşünmektedirler. Bir diğer çalışmada Koç (2019) Çorum'daki 450 vergi mükellefinin vergi aflarının vergilemede adalet ilkesini zedelediğine ve dürüst mükelleflerin vergi ödeme isteklerini azalttığına yönelik bulgular elde edilmiştir. Çetin (2007) tarafından Manisa merkezde toplam 240 vergi mükellefi üzerinde yapılan bir başka çalışmada ise vergi aflarının sık çıkarılmasının mükellefler arasında eşitsizlik yarattığı, mükelleflerin tutum ve davranışlarını olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır.

Çelikkaya ve Gürbüz (2008), Eskişehir'de ikamet eden 1.750 vergi mükellefi üzerinde yapılan anket çalışmasında yaşlı mükelleflerin gençlere göre vergi aflarına daha fazla karşı olduğu, eğitim seviyesi yükseldikçe mükelleflerin vergi aflarına karşı daha olumlu tutum sergilediği ve çok sık denetlenen ya da hiç denetlenmeyen mükelleflerin vergi affı çıkarılmasına karşı oldukları tespit edilmiştir. Savaşan (2006) tarafından Türkiye çapında 1.674 vergi mükellefi ile yapılan anket çalışması sonuçlarına göre vergi affından faydalanan mükelleflerin öne çıkan üç özelliği olmuştur. Bunlar; sigorta prim affından yararlanmış olmak, daha önce denetim geçirmiş olmak ve vergisel yükümlülüklerinde gecikmeler yaşamış olmaktır.

Defterdarlık çalışanlarının vergi affına yönelik görüşlerinin araştırıldığı çalışmalardan biri Cansız (2015) tarafından Afyonkarahisar Defterdarlığı'nda çalışan 197 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması sonuçlarına göre; defterdarlık çalışanlarının vergi aflarına bakışı olumsuzdur. Defterdarlık çalışanlarının büyük çoğunluğu Türk Vergi sisteminin adil ve anlaşılır olmadığını, gelir dağılımı adaletsizliğinin mükelleflerin vergi ödeme isteklerini azalttığını ve vergi oranları düşürülürse mükelleflerin vergi ödeme isteklerinin artacağına düşünmektedir. Benzer şekilde Demir vd. (2016), Sivas Defterdarlığı'nda çalışan 82 kişi ile yapılan anket çalışması sonuçları da çalışanların vergi aflarına yönelik bakış açılarının genel olarak olumsuz olduğuna işaret etmektedir. Defterdarlık çalışanları vergi aflarının iş yüklerini

artırdığına ve bu gerekçe ile kendilerine yıpranma payı adı altında ek ödeme yapılması gerektiğine yönelik görüşler ileri sürmüşlerdir.

Literatürde vergi aflarına yönelik yapılan uygulamalı diğer çalışmalarda ise daha çok vergi aflarının vergi gelirlerine ve vergi uyumuna olan etkisinin araştırıldığı görülmektedir. Vergi aflarının vergi gelirleri üzerinde önemli bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar (Alm vd., 2009; Kara, 2014; Akbelen vd., 2018; Berksoy ve Kırçiçek, 2018; Şanver, 2018; Güler, 2020) olduğu gibi vergi aflarının kısa vadede vergi gelirlerini artırdığını ancak uzun vadede yeni çıkarılan her vergi affının vergi kayıplarına yol açtığı sonucuna ulaşan (Luitel ve Sobel, 2007) ya da bu sonucun tam aksine vergi aflarının vergi gelirlerini başlangıçta azalttığını ancak daha sonra artırmaya başladığını ve bu artırıcı etkinin zaman içinde zayıfladığını ortaya koyan çalışmalar da (Kaya, 2014) mevcuttur.

3. Araştırma

Vergi aflarına sosyal, siyasi ve ekonomik gibi birçok nedenlerle sık başvurulmaktadır. Vergi kanunlarının yorumlanmasında ve uygulanmasında yol gösterici olarak görev yapan muhasebe meslek mensupları, mükelleflerin vergi daireleri ile olan ilişkilerinde çok önemli bir vazife üstlenmişlerdir. Bu açıdan meslek mensuplarının vergi affı ile ilgili tutumlarının ve beklentilerinin araştırılması önem arz etmektedir. Araştırma kapsamında Kırşehir ve Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensuplarına anket formu uygulanmış ve elde edilen veriler analiz edilerek önemli bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmanın amacına, önemine, kapsamına, yöntemine ve bulgularına ilişkin bilgiler alt başlıklar halinde aşağıda yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı Kırşehir ve Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının vergi affı uygulamalarına yönelik görüş ve beklentilerini tespit etmektir. Araştırmanın amacına ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine göre vergi affına bakış açıları farklılık göstermekte midir?
- Muhasebe meslek mensuplarının farklı illerde hizmet etmeleri vergi afları ile ilgili görüşlerini etkilemiş midir?
- Muhasebe meslek mensuplarının dürüst mükellefler ile ilgili beklenti ve önerileri nelerdir?
- Muhasebe meslek mensuplarına göre vergi afları yerinde ve gerekli bir uygulama mıdır?

Yapılan araştırma ile kanun çıkaranlara vergi affı uygulaması konusunda devlete etkin hizmet eden muhasebe meslek mensuplarının görüşleri iletilmiş olacağı için, araştırma sonuçlarının vergi aflarının etkinliğinin artırılması yönünde katkı sağlaması beklenmektedir. Mükellefler ile devlet arasında köprü görevi gören muhasebe meslek

mensuplarının görüşlerinin, kanun çıkarıcıların kararlarını etkileme potansiyeli açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Vergi aflarına yönelik çıkarılan kanunlar sadece vergi yükümlüğünü tam olarak yerine getirmeyen mükellefler lehine düzenlemeler içermektedir. Dürüst mükelleflere vergi ödemelerinde bazı avantajlar sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılması ile zamanında vergi ödeme teşvik edilebilir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Hatay ve Kırşehir’de bağımsız olarak (bir işverene bağlı olmadan) hizmet veren TÜRMOB’a kayıtlı Hatay merkezde 299, Kırşehir merkezde ise 91 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Gönüllü örnekleme yöntemi kullanılarak, Hatay merkezde 131 ve Kırşehir merkezde 70 olmak üzere toplam 201 muhasebe meslek mensubu ile araştırma yürütülmüştür. Araştırmada Kırşehir ve Hatay illerinin seçilerek bu iki ilde hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına yönelik görüş ve beklentilerinin karşılaştırılmasının sebepleri şunlardır:

- İhracat ve ithalat yapan firma sayısı az olan Kırşehir ile fazla olan Hatay karşılaştırılmıştır. Böylece yoğun iş yüküne sahip olan muhasebe meslek mensupları ile nispeten daha az iş yüküne sahip olan muhasebe meslek mensuplarının görüşlerinin karşılaştırılması yapılmıştır.
- Hatay’ın bir liman kenti olması ve demir çelik gibi ağır sanayiye sahip olmasının muhasebe meslek mensuplarının görüşleri üstünde etkisinin olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.
- Kırşehir gibi az nüfuslu küçük bir şehirdeki muhasebe meslek mensupları ile Büyükşehir statüsünde olan Hatay da hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının görüşleri karşılaştırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi ve Kısıtları

Çalışmada veri toplama aracı olarak Tuğay (2019)’ın geliştirmiş olduğu anket gerekli yasal izinler alınarak kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin birinci bölümü demografik sorulardan, ikinci bölümü ise muhasebe meslek mensuplarının vergi affı hakkındaki tutum ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla 5’li likert ölçek formatında hazırlanmış 34 adet maddeden oluşmaktadır. KMO değeri (0.769>0.5) ve Bartlett küresellik test sonuçları ($X^2=1.635$, $p=0.000$) kullanılan veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Faktör analizi (AFA) sonucunda 34 madde etki boyutu, ekonomik boyut ve teşvik boyutu olmak üzere üç faktör altında toplanmıştır. Etki boyutu (F1); vergi aflarının mükellefler üzerindeki etkisini, ekonomik boyut (F2); vergi aflarının ekonomi üzerindeki etkisini ve teşvik boyutu (F3) ise vergi yükümlülüğünü düzenli olarak yerine getiren mükelleflere yönelik önerileri içermektedir (Tuğay, 2019).

Grup karşılaştırmaları independent t test ve ANOVA testleri kullanılarak yapılmıştır. Çalışmadaki tüm istatistik analizlerde Statistical Package for Social

Sciences version 25.0 software for Windows (IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp., USA) kullanılmıştır.

COVID-19 salgını nedeni ile yaşanan kısıtlamalar sonucunda muhasebe meslek mensuplarının esnek mesai ile çalışması katılımcılara ulaşımda zorluk teşkil etmiştir. Bu nedenle anket çevrimiçi formatta da hazırlanarak hem yüz yüze hem de online anket tekniği ile araştırmacı tarafından muhasebe meslek mensuplarına yöneltilmiştir. Araştırmanın en temel kısıtı dünyanın bütün ülkelerini etkisi altına alan COVID-19 salgını nedeniyle muhasebe meslek mensuplarının çalışmaya katılımları konusunda göstermiş oldukları isteksizlik ve ilgisizliktir.

3.4. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri incelenmiştir. Daha sonra muhasebe meslek mensuplarının vergi affına yönelik görüşlerine ait tanımlayıcı istatistikler ve grup karşılaştırmaları, demografik değişkenler ile ölçek toplam puan ve ölçek alt boyutları arasındaki ilişkiler tablolar halinde sunulmuştur.

3.4.1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının unvan, cinsiyet, mesleki tecrübe ve eğitim durumlarına göre dağılımları aşağıdaki Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik Özelliklere Ait Tanımlayıcı İstatistikler, n (%)

		Kırşehir	Hatay	Toplam
Unvan				
	SM	11(39.0)	17(61.0)	28(14.0)
	SMMM	59(34.0)	114(66.0)	173(86.0)
Cinsiyet				
	Bayan	2(9.0)	22(91.0)	24(11.94)
	Erkek	68(38.0)	109(62.0)	177(88.06)
Mesleki Tecrübe, yıl				
	1-5 arası	18(25.7)	4(3.1)	22(10.9)
	6-10 arası	3(4.3)	25(19.1)	28(13.9)
	11-15 arası	8(11.4)	44(33.6)	52(25.9)
	16-20 arası	4(5.7)	17(13.0)	21(10.4)
	21+	37(52.9)	41(31.3)	78(38.8)
Eğitim Durumu				
	Lise	7(10.0)	6(4.6)	13(6.5)

	Önlisans	7(10.0)	8(6.1)	15(7.5)
	Lisans	54(77.1)	104(79.3)	158(78.6)
	Lisansüstü	2(2.9)	13(10.0)	15(11.4)

Araştırmaya Kırşehir’de hizmet veren 11 SM ve 59 SMMM ile Hatay’da hizmet veren 17 SM ve 114 SMMM olmak üzere toplam 28 SM ve 173 SMMM unvanına sahip muhasebe meslek mensubu dahil olmuştur. Kırşehir’de 2 bayan ve 68 erkek, Hatay’da ise 22 bayan ve 109 erkek muhasebe meslek mensubu çalışmaya katılmıştır. Cinsiyet özelliklerine bakıldığında araştırmaya katılan bayanların sayısının erkeklerden daha az olduğu görülmektedir. Kırşehir’de çalışan muhasebe meslek mensuplarının %25,7’sinin 1-5 yıl, %4,3’ünün 6-10 yıl, %11,4’ünün 11-15 yıl, %5,7’sinin 16-20 yıl ve %52,9’unun 21 yıl ve üzeri hizmet süresi vardır. Hatay’da çalışan muhasebe meslek mensuplarının %3,1’i 1-5 yıl, %19,1’i 6-10 yıl, %33,6’sı 11-15 yıl, %13’ü 16-20 yıl ve %31,3’ü 21 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahiptir. Bu bulgular sonucunda araştırmaya daha çok (%38,8) 21 yıl ve daha fazla hizmet süresi bulunan muhasebe meslek mensuplarının katılım gösterdiği ifade edilebilir. Kırşehir’de görev yapan muhasebe meslek mensuplarının 7’si lise, 7’si önlisans, 54’ü lisans ve 2’si lisansüstü mezundur. Araştırmaya Hatay’dan katılan muhasebe meslek mensuplarının ise 6’sı lise, 8’i önlisans, 104’ü lisans ve 13’ü lisansüstü mezundur.

3.4.2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Affına Yönelik Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikler ve Grup Karşılaştırmaları

Kırşehir ve Hatay il merkezinde hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının vergi affı ile ilgili vermiş oldukları cevaplara ait tanımlayıcı istatistikler (aritmetik ortalama) ve grup karşılaştırmaları Tablo 2’de özetlenmiştir. Aynı zamanda araştırmaya katılan 201 muhasebe meslek mensubunun tamamı için Tablo 2’de ayrıntılı istatistik bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler ve Grup Karşılaştırmaları

No	Maddeler	Hatay	Kırşehir	Toplam	P
1	Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için vergi indirimi sağlanmalıdır	4.08	3.58	3.91	0.019
2	Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için kamuya ait finans kuruluşlarından uygun faizli ve ödemeli kredi alma imkânı sağlanmalıdır.	4.06	3.75	3.95	0.104
3	Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için vergi ödeme kolaylığı (vergilerini faizsiz taksitlendirme hakkı gibi) sağlanmalıdır.	3.75	3.44	3.64	0.129
4	Meslek mensuplarının vergi affından yararlanan mükelleflerinden vergi affı ile ilgili iş ve işlemleri için ilave ücret almasına dönük düzenleme yapılmalıdır.	3.61	3.28	3.50	0.110
5	Vergi affı, kamunun tahsili güçleşen vergi alacaklarının tahsiline imkân sağlamaktadır.	3.56	2.98	3.36	0.003

6	Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için vergi iadelerinde kolaylıklar sağlanmalıdır. (YMM raporu aranmaksızın hızlı bir şekilde iade gibi)	3.83	3.54	3.73	0.128
7	Mükelleflerin çoğuna, vergi affı ile ilgili bilgi muhasebe meslek mensupları tarafından verilmektedir.	3.87	3.25	3.65	0.002
8	Vergi affı vergi tahsilatını artırmaktadır.	3.39	2.97	3.24	0.026
9	Vergi affı, ekonomik kriz dönemleri haricinde uygulanması, vergisini düzenli ödeyen mükelleflere haksızlıktır.	3.92	3.55	3.79	0.076
10	Vergi affı uygulaması devletin gelir elde etmesi açısından faydalıdır.	3.23	3.17	3.21	0.745
11	Yeniden yapılandırmadaki taksit sayısı (6 taksit, 18 taksit vb) yeterlidir.	3.54	3.07	3.38	0.014
12	Vergi affı uygulamasının sıklığı, mükellefte yeni af veya yapılandırma beklentisi oluşturduğu için vergi cezalarının etkinliğini azaltmaktadır.	3.82	3.50	3.71	0.113
13	Vergi affı, mükellefleri, vergi affı veya vergi borçlarının yapılandırılması uygulaması beklentisi içine sokarak düzenli vergi ödeme alışkanlığını zayıflatmaktadır.	3.80	3.25	3.61	0.011
14	Vergi affında politik nedenler ön plandadır.	3.88	3.05	3.59	0.000
15	Vergi affı, vergi borcunu düzenli ödeyen mükelleflerde “dürüst mükelleflerin” cezalandırıldığı algısını oluşturmaktadır.	3.74	3.17	3.54	0.006
16	Vergi affı, mükelleflere temiz bir sayfa açabilme imkânı vermektedir.	3.11	3.38	3.20	0.151
17	Vergi affı vergi borcunu düzenli ödeyen mükelleflerde, düzenli vergi ödeme isteğini azaltmaktadır.	3.62	3.40	3.54	0.213
18	Vergi affı yerinde bir uygulamadır.	2.85	3.38	3.03	0.006
19	Vergi affı, özel sektörün kamuya olan borcunu azalttığı için ekonominin canlanmasına önemli bir katkı sağlamaktadır.	3.09	3.21	3.13	0.535
20	Vergi affı, mükelleflerin vergi borçlarını süresinde ödememe ve bunu alışkanlık haline getirmesini teşvik etmektedir.	3.42	3.35	3.40	0.727
21	İş yükünü artırdığı düşüncesiyle vergi affını doğru bulmayan meslektaşlarımız vardır.	3.36	3.01	3.24	0.066
22	Mükelleflerin çoğu vergisini düzenli olarak ödememektedir.	3.13	3.51	3.26	0.034
23	Vergi borçların affı ile birçok işletme sahibi ticari hayatını devam ettirme fırsatı elde etmiştir.	3.19	3.55	3.31	0.045
24	Vergi affı, ekonomik hayata olumlu katkı sağlayarak yatırımları artırmaktadır.	2.86	3.51	3.08	0.000
25	Vergi affı vergi adaletini olumsuz yönde etkilemektedir.	3.58	3.31	3.48	0.172
26	Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için yeşil pasaport verilmelidir.	3.22	3.32	3.26	0.611

27	İş yükümü arttırsa da toplumsal menfaat açısından vergi affını doğru buluyorum.	3.04	3.77	3.29	0.000
28	Vergi affı, ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.	2.92	3.64	3.17	0.000
29	Bir mükellef vergi affından bir defa mahsus faydalanmalıdır.	3.20	2.80	3.06	0.043
30	Mükellefler ödeme güçlerine göre vergilendirilmektedir.	2.92	3.88	3.25	0.000
31	Vergi borcunu düzenli ödeyen mükelleflerde "toplumsal menfaat, bireysel menfaatten daha önemlidir. Bu yüzden Vergi affı gereklidir" görüşü hâkimdir.	2.74	3.54	3.01	0.000
32	Mükellefler vergisini, vergi oranlarının yüksekliğinden dolayı ödememektedir.	3.16	3.71	3.35	0.005
33	Vergi affı uygulaması gelir idaresinin yetersizliğinin bir göstergesidir.	3.32	3.04	3.22	0.115
34	Vergi affı, meslek mensuplarının iş yükünde değişikliğe yol açmaz.	2.47	2.38	2.44	0.633

Tablo 2’deki istatistiklere göre muhasebe meslek mensuplarının tamamına ait en büyük ortalama (3.95) “Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için kamuya ait finans kuruluşlarından uygun faizli ve ödemeli kredi alma imkânı sağlanmalıdır” maddesine aittir. Bu maddeden sonraki en büyük ortalama (3.91) ise “Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için vergi indirim sağlanmalıdır” maddesine aittir. Buna göre muhasebe meslek mensupları vergi yükümlülüğünü tam olarak yerine getiren dürüst mükelleflerin bazı ayrıcalıklara sahip olması gerektiği düşüncesini desteklemektedir. Muhasebe meslek mensupları kendilerine yöneltilen 34 madde içerisinde en düşük değeri (2.44) 34. madde olan “Vergi affı, meslek mensuplarının iş yükünde değişikliğe yol açmaz” ifadesine vermiştir. Bu ifade, muhasebe meslek mensuplarının iller bazında vermiş oldukları cevapların ortalaması incelendiğinde hem Hatay’da (2.47) hem de Kırşehir’de (2.38) muhasebe meslek mensupları tarafından en az desteklenen ifade olmuştur. Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensupları en çok “Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için vergi indirim sağlanmalıdır” maddesini, Kırşehir’de hizmet veren muhasebe meslek mensupları ise “Mükellefler ödeme güçlerine göre vergilendirilmektedir” ölçek maddesini desteklemiştir.

Tablo 3’te verilen P değerleri incelendiğinde araştırmanın uygulanmış olduğu iki farklı merkez olan Kırşehir ve Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının anketteki 34 maddeye vermiş oldukları cevaplar bakımından toplam 18 madde (1, 5, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 18, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 31, 32) arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($P < 0.05$). Bunların dışındaki diğer maddelerde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($P > 0.05$). İller arasında istatistiki olarak önemli farklılıklar bulunan maddelere ilişkin bulgular aşağıdaki özetlenmiştir.

• “*Vergi borcunu düzenli ödeyen mükellefler için vergi indirimi sağlanmalıdır*” sorusuna verilen cevapların ortalamaları dikkate alındığında, Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının Kırşehir’de hizmet veren muhasebe meslek mensuplarına göre bu görüşü daha fazla destekledikleri tespit edilmiştir (P<0.05).

• Kırşehir’de hizmet vermekte olan muhasebe meslek mensupları “*vergi affı, kamunun tahsili güçleşen vergi alacaklarının tahsiline imkân sağlamaktadır*” düşüncesini Hatay’da hizmet veren meslektaşlarına göre daha az desteklemiştir (P<0.01).

• “*Mükelleflerin çoğuna, vergi affı ile ilgili bilgi muhasebe meslek mensupları tarafından verilmektedir*” ifadesine Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensupları Kırşehir’dekilere göre daha çok katılmıştır (P<0.01).

• Kırşehir’de hizmet veren ve çalışmaya katılan muhasebe meslek mensupları “*vergi afları vergi tahsilatını artırmaktadır*” görüşünü Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensuplarına göre daha olumsuz karşılamıştır (P<0.05).

• “*Yeniden yapılandırmadaki taksit sayısının 6 veya 18 olmasının yeterli olacağı görüşünü*” Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensupları Kırşehir’dekilere göre daha fazla desteklemiştir (P<0.05).

• “*Vergi aflarının, mükelleflerin, vergi affı veya vergi borçlarının yapılandırılması uygulaması beklentisi içine sokarak düzenli vergi ödeme alışkanlığını zayıflattığı*” düşüncesine Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensupları Kırşehir’deki meslektaşlarına oranla daha fazla destek vermiştir (P<0.05).

• Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensupları “*vergi aflarının daha çok politik nedenlerle çıkarıldığını*” düşünmektedir. Kırşehir’deki muhasebe meslek mensupları ise bu görüşe daha çok fikrim yok şeklinde cevap vermeyi tercih etmiştir. Her iki il arasındaki farklılık istatistik olarak önemlidir (P<0.01).

• Her iki ildeki muhasebe meslek mensupları “*vergi aflarının, vergi borcunu düzenli ödeyen mükelleflerde “dürüst mükelleflerin” cezalandırıldığı algısı oluşturduğunu*” düşünmektedir. Bu düşünceye Hatay’daki muhasebe meslek mensuplarının katılımı Kırşehir’dekilere oranla daha fazladır (P<0.01).

• “*Vergi affının yerinde bir uygulama olduğu*” düşüncesini Kırşehir’deki muhasebe meslek mensupları Hatay’dakilere göre daha fazla desteklemiştir (P<0.01).

• Kırşehir’deki muhasebe meslek mensupları, “*mükelleflerin çoğunun vergisini düzenli olarak ödemediği*” düşüncesini Hatay’dakilere göre daha fazla desteklemiştir (P<0.05).

• Kırşehir'deki muhasebe meslek mensupları “*vergi borçlarının affi ile birçok işletme sahibinin ticari hayatını devam ettirme fırsatı elde ettiği*” düşüncesini Hatay'daki meslek mensuplarına göre daha fazla desteklemektedir (P<0.05).

• Hatay'daki muhasebe meslek mensupları “*vergi affının, ekonomik hayata olumlu katkı sağlayarak yatırımları arttırdığı*” düşüncesine katılmazken Kırşehir'deki muhasebe meslek mensupları bu düşüncüyü desteklemiştir (P<0.01).

• “*İş yükümü arttırsa da toplumsal menfaat açısından vergi affını doğru buluyorum*” düşüncesini Kırşehir'de hizmet veren muhasebe meslek mensupları Hatay'daki meslektaşlarına göre daha fazla desteklemiştir (P<0.01).

• Hatay'da hizmet veren muhasebe meslek mensupları “*vergi aflarının, ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağladığı*” görüşüne katılmadıklarını bildirmişlerdir. Buna karşın Kırşehir'deki muhasebe meslek mensupları bu fikri desteklemiştir. Her iki ilin muhasebe meslek mensupları arasındaki bu farklılık istatistiki olarak önemlidir (P<0.01).

• “*Bir mükellefin vergi affından bir defaya mahsus faydalanması gerektiği*” düşüncesine Kırşehir'deki muhasebe meslek mensupları katılmazken Hatay'daki muhasebe meslek mensupları bu fikre daha olumlu cevaplar vermiştir (P<0.05).

• “*Mükellefler ödeme güçlerine göre vergilendirilmektedir*” düşüncesini Hatay'da hizmet veren muhasebe meslek mensupları desteklemezken, Kırşehir'deki muhasebe meslek mensupları desteklemiştir (P<0.01).

• “*Vergi borcunu düzenli ödeyen mükelleflerde toplumsal menfaat, bireysel menfaatten daha önemlidir ve bu yüzden vergi affı gereklidir görüşü hâkimdir*” düşüncesini Kırşehir'deki muhasebe meslek mensupları daha fazla desteklemiştir (P<0.01).

• “*Mükellefler vergisini, vergi oranlarının yüksekliğinden dolayı ödememektedir*” görüşünü Kırşehir'deki muhasebe meslek mensupları Hatay'daki muhasebe meslek mensuplarına oranla daha fazla desteklemiştir (P<0.01).

3.4.3. Demografik Değişkenler ile Ölçek Toplam Puan ve Ölçek Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri ve araştırmanın yapıldığı lokasyonların ölçek toplam puanı ve ölçek alt boyutları üzerindeki etkileri gösteren tanımlayıcı istatistikler ve grup karşılaştırmaları Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3. Demografik Değişkenler ile Ölçek Toplam Puan ve Ölçek Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler

		Toplam Puan		Ölçek Alt Boyutları					
				Mükelleflere Etki Boyutu (F1)		Ekonomik Boyut (F2)		Teşvik Boyutu (F3)	
Değişkenler		Aritmetik Ortalama	P	Aritmetik Ortalama	P	Aritmetik Ortalama	P	Aritmetik Ortalama	P
Lokasyon	Kırşehir	3.33	0.437	3.33	0.090	3.36	0.463	3.45	0.003
	Hatay	3.39		3.51		3.28		3.14	
Cinsiyet	Erkek	3.40	0.441	3.47	0.042	3.31	0.790	3.27	0.338
	Bayan	3.29		3.35		3.27		3.12	
Unvan	SM	3.29	0.417	3.21	0.067	3.50	0.137	3.32	0.582
	SMMM	3.38		3.49		3.27		3.24	
Eğitim Durumu	Lise	3.48	0.742	3.64	0.731	3.53	0.113	3.51	0.171
	Önlisans	3.46		3.55		3.66		3.51	
	Lisans	3.35		3.42		3.27		3.20	
	Lisansüstü	3.37		3.45		3.15		3.31	
Mesleki Tecrübe, Yıl	1-5 arası	3.36	0.017	3.32	0.039	3.28	0.126	3.51	0.008
	6-10 arası	3.16		3.61		3.00		2.96	
	11-15 arası	3.43		3.26		3.27		3.08	
	16-20 arası	3.46		3.53		3.50		3.39	
	21+	3.42		3.42		3.39		3.36	
Yaş, Yıl	20-30 arası	3.27	0.211	3.43	0.682	3.24	0.870	3.00	0.019
	31-40 arası	3.36		3.38		3.32		3.04	
	41-50 arası	3.38		3.48		3.40		3.24	
	51-60 arası	3.54		3.53		3.27		3.37	
	61+	3.55		3.94		3.41		3.53	
Genel Ortalama		3.37		3.45		3.30		3.25	

Çalışmanın yürütülmüş olduğu iki merkez olan Kırşehir ve Hatay illerindeki muhasebe meslek mensuplarının vermiş olduğu cevapların toplam puanları arasındaki farklılık istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur ($P>0.05$). Araştırmada kullanılan ölçüğe ait alt boyutların lokasyona ve muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine göre değişimi incelendiğinde; vergi aflarının mükelleflere etki ve ekonomik alt boyutları bakımından muhasebe meslek mensuplarının hizmet verdiği lokasyonlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P>0.05$). Vergilerini düzenli ödeyen dürüst mükelleflerin teşvik edilmesine yönelik ifadelerden oluşan teşvik alt boyutu bakımından lokasyonlar arasındaki farklılık istatistiki olarak önemlidir ($P<0.01$). Kırşehir’de hizmet veren muhasebe meslek mensupları vergi yükümlülüğünü eksiksiz yerine getiren dürüst mükelleflerin teşvik edilmesi gerektiği düşüncesini Hatay’daki muhasebe meslek mensuplarından daha fazla desteklemektedir ($P<0.01$).

Erkek muhasebe meslek mensuplarının vergi affı hakkındaki düşünceleri destekleme oranı bayan muhasebe meslek mensuplarından daha fazladır. Fakat cinsiyetler arasındaki bu farklılık istatistiki olarak önemli değildir ($P>0.05$). Ölçeğin alt boyutları olan ekonomik boyut ve teşvik boyutu bakımından da cinsiyetler arasındaki farklılık istatistiki olarak önemli değildir ($P>0.05$). Vergi aflarının mükelleflere etkisine ilişkin maddelerden oluşan mükelleflere etki alt boyutu bakımından cinsiyet faktörünün etkisi istatistiki olarak önemlidir ($P<0.05$). Erkek muhasebe meslek mensuplarının bayan meslektaşlarına oranla mükelleflere etki boyutuna daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Erkek muhasebe meslek mensupları çıkartılan vergi aflarının mükellefler üzerinde etkili olduğu görüşüne sahiptir.

Çalışmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının unvanları bakımından toplam puan ve ölçeğin alt boyutlarının puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($P>0.05$). SM ve SMMM’lerin vergi affına yaklaşımları birbirine benzerdir. Eğitim düzeyleri bakımından da toplam puan ve ölçek alt boyutlarına ait puanlar arasındaki farklılık istatistiki olarak önemli değildir ($P>0.05$).

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki tecrübeleri dikkate alındığında ölçeğin tamamına ait ortalama değerler arasındaki farklılık istatistiki olarak önemli bulunmuştur ($P<0.05$). Bu farklılığı oluşturan grup 6-10 yıl mesleki tecrübeye sahip olan muhasebe meslek mensuplarıdır. 6-10 yıl iş tecrübesine sahip muhasebe meslek mensuplarının ölçeğin tamamına verdikleri cevapların ortalaması diğer iş tecrübesi gruplarından anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($P<0.05$). Ölçekteki düşüncelerin geneline olan katılım en fazla 16-20 yıl iş tecrübesine sahip olan muhasebe meslek mensuplarında tespit edilmiştir. Ölçeğin etki boyutu bakımından mesleki tecrübeler arasındaki farklılıklar istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($P<0.05$). 6-10 yıl iş tecrübesine sahip muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarının mükellefleri önemli ölçüde etkilediği fikrini destekledikleri tespit edilmiştir ($P<0.05$). Ölçeğin ekonomik boyutları bakımından mesleki tecrübeler arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($P>0.05$). Teşvik boyutu bakımından ise muhasebe meslek mensuplarının iş tecrübeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($P<0.01$). 1-5 yıl iş tecrübesine sahip muhasebe meslek mensuplarının diğer iş tecrübesine sahip muhasebe meslek

mensuplarına göre dürüst mükelleflerin teşvik edilmesi gerektiği düşüncesini daha fazla destekledikleri saptanmıştır ($P<0.01$).

Çalışmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının yaşları bakımından ölçek toplam puan ortalaması, mükellefe etki alt boyutu ve ekonomik boyut bakımından istatistiki farklılık tespit edilmemiştir ($P>0.05$). Yaşın artması ile birlikte muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına olan desteklerinde bir artış söz konusu olsa da bu artış istatistiki olarak anlamlı değildir ($P>0.05$). Vergilerini düzenli ödeyen dürüst mükelleflerin teşvik edilmesine yönelik ifadelerden oluşan teşvik alt boyutu bakımından yaş grupları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($P<0.05$). Yaşın artması ile birlikte muhasebe meslek mensupları, vergi ödevini eksiksiz yerine getiren dürüst mükelleflerin teşvik edilmesi gerektiği düşüncesini genç meslektaşlarına göre daha fazla desteklemektedir ($P<0.05$).

Çalışmaya dahil olan 201 muhasebe meslek mensubunun ölçekte yer alan 34 maddeye vermiş olduğu cevapların ortalaması (3.37) dikkate alındığında muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına bakışlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensupları ölçek alt boyutlarına da olumlu yaklaşım göstermiştir. Ölçeğin üç alt boyutu içerisinde en çok mükelleflere etki boyutu fikri (3.45) desteklenmiştir. Muhasebe meslek mensupları çıkartılan vergi aflarının mükelleflere ekonomik anlamda katkı sağlayacağı (3.30) ve vergisini düzenli ödeyen dürüst mükelleflerin de teşvik edilmesi (3.25) gerektiği düşüncelerini de desteklemiştir.

Sonuç

Çıkarılan vergi aflarından doğrudan etkilenen üç paydaştan biri olan ve mükellefler ile devlet arasında köprü işlevi gören muhasebe meslek mensuplarının vergi afları konusundaki görüş ve beklentilerini araştırmak amacıyla yapılan bu çalışmada; Kırşehir ve Hatay illerinde hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının vergi afları ile ilgili genel görüşlerinin olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hatay'daki muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına bakışı, Kırşehir'dekilere göre daha olumlu olmasına rağmen, iki lokasyon arasındaki bu farklılık istatistiki olarak anlamsızdır. Toplam üç boyuttan oluşan ölçeğin, vergilerini düzenli ödeyen dürüst mükelleflerin teşvik edilmesine yönelik ifadelerden oluşan teşvik alt boyutu bakımından iller arasındaki farklılık istatistiki olarak önemlidir. Kırşehir'de hizmet veren muhasebe meslek mensupları vergi yükümlülüğünü eksiksiz yerine getiren dürüst mükelleflerin teşvik edilmesi gerektiği düşüncesini Hatay'daki muhasebe meslek mensuplarından daha fazla desteklemiştir. Aynı şekilde mesleki tecrübe ve yaş özellikleri arasında da teşvik alt boyutu açısından istatistiki olarak anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. 1-5 yıl arası mesleki tecrübeye sahip muhasebe meslek mensupları diğerlerine göre dürüst mükelleflerin teşvik edilmesi gerektiği düşüncesini daha fazla desteklemiştir. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının yaşları ilerledikçe, dürüst mükelleflerin teşvik edilmesi gerektiğine yönelik düşünceleri destekleme oranı daha da artmıştır.

Çalışma sonuçları, her iki ilde de muhasebe meslek mensupları tarafından en çok vergi yükümlülüğünü tam olarak yerine getiren dürüst mükelleflerin bazı ayrıcalıklara sahip olması gerektiği görüşünün desteklendiğini ortaya koymaktadır. Kırşehir ve Hatay’da hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına yönelik en önemli beklentisi, sadece vergi yükümlülüğünü tam olarak yerine getirmeyen mükelleflere yönelik değil aynı zamanda dürüst mükelleflere yönelik de bazı düzenlemelerin yapılarak mükellefler arasında adaletin sağlanmasıdır. Vergi aflarının vergi yükümlülüğünü çeşitli sebeplerle tam olarak yerine getirememiş olan mükellefler için bir fırsat olduğu ve bu mükelleflere ödeme kolaylığı sağladığı açıktır. Bu sebeple vergi afları, vergi yükümlülüğünü yerine getirmeyen mükellefler lehine bir uygulamadır. Bu da vergi borcunu düzenli ödeyen mükelleflerde “dürüst mükelleflerin” cezalandırıldığı algısını oluşturmakta, vergide adaleti olumsuz etkilemekte ve böylece dürüst mükelleflerin vergi ödeme isteğini azaltmaktadır. Vergi yükümlülüğünü yerine getirmeyen mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu sağlamak, onları sisteme dahil etmek ve vergi tahsilatını artırmak amacıyla çıkarılan vergi afları bir taraftan bu önemli amaca hizmet ederken diğer taraftan vergi yükümlülüğünü tam olarak yerine getiren mükellefleri rahatsız etmektedir. Bu sebeple vergilerin tüm mükellefler tarafından zamanında ödenmesinin teşvik edilmesi ve mükellefler arasında adaletin sağlanması için dürüst mükellefler lehine de bazı düzenlemelerin yapılması büyük önem arz etmektedir.

Vergi yükümlülüğünü düzenli ve eksiksiz yerine getiren mükelleflere aşağıda maddeler halinde sıralanan ayrıcalıklar sağlanabilir.

- Vergi ödemelerinde belirli oranda indirim uygulanabilir (trafik cezalarındaki erken ödeme indirimi gibi %25 olabilir).
- Vergi ödemelerinde faizsiz taksitlendirme imkânı sağlanabilir.
- Vergi iade işlemlerinde kolaylık sağlanabilir.
- Kamuya ait finans kuruluşlarından uygun faizli ve ödemeli kredi alma imkânı sağlanabilir.

Dürüst mükelleflere yönelik yapılabilecek yasal düzenlemeler, bu kişilerin vergi adaletine güvenerek vergi ödeme alışkanlıklarının devam etmesi açısından fayda sağlayabileceği gibi vergi aflarından yararlanan mükellefleri de vergi ödeme konusunda teşvik edebilecektir. Böylece vergi aflarına yönelik beklenti de azalabilecektir. Gelecek çalışmalarda vergi yükümlülüğünü tam olarak yerine getiren mükelleflerin vergi afları hakkındaki görüşleri tespit edilerek, kendilerine yönelik hangi ayrıcalıkların sağlanması durumunda vergi ödeme isteklerinin azalmayacağı araştırılabilir.

Kaynakça

- Akbelen, Z., Aydın, Z. B. ve Polat, O. (2018). Türkiye’de Vergi Aflarının Vergi Gelirleri Üzerine Etkisi: Ampirik Bir Analiz. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(64), 255-270.
- Alm, J., Martinez-Vazquez, J. ve Wallace, S. (2009). Do Tax Amnesties Work? The Revenue Effects of Tax Amnesties During the Transition in the Russian Federation. *Economic Analysis & Policy*, 39(2), 235-253.
- Atçeken, F. D., Altundemir, M. E. ve Turan, A. H. (2018). Vergi Aflarının Vergi Uyumuna Etkisi: Kocaeli Örneği. *Research Journal of Public Finance*, 4(1), 59-75.
- Ayrançöl, Z. ve Tekdere, M. (2013). Potansiyel Etkileri ve Gönüllü Uyum Açısından Vergi Afları: 6111 Sayılı Kanun’un İrdelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 249-270.
- Berksoy, T. ve Kırççek, E. (2018). Ülkemizde Vergi Aflarının Vergi Gelirleri Üzerindeki Etkisi: 2002 ve Sonrası. *Journal of Life Economics*, 5(3), 137-152.
- Cansız, H. (2015). Defterdarlık Çalışanlarının Vergi Algıları: Afyonkarahisar Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 22(2), 433-450.
- Çelikkaya, A. ve Gürbüz, H. (2008). Mükelleflerin Vergiye Karşı Tutum ve Davranışlarını Etkileyen Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkinin Analizi. *Sosyoekonomi*, 8(8), 23-53.
- Çetin, G. (2007). Vergi Aflarının Vergi Mükelleflerinin Tutum ve Davranışları Üzerindeki Etkisi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(2), 171-187.
- Demir, M., Demirgil, B., İtik, M. Ü. ve Deniz, Y. (2016). Vergi Dairesi Personeli Açısından Vergi Aflarının Etkinliği: Sivas İlinde Bir Araştırma. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(2), 275-302.
- Demir, M. ve Eker, A. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Aflarının Etkinliğine Yönelik Görüşleri: Sivas İlinde Bir Araştırma. *International Journal of Academic Value Studies (Javstudies)*, 3(14), 237-248.
- Edizdoğan, N. ve Gümüş, E. (2013). Vergi Afları ve Türkiye’de Vergi Aflarının Değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, 164, 99-119.
- Eker, A. (2017). Muhasebe Meslek Mensupları (SMMM) Açısından Vergi Aflarının Değerlendirilmesi: Sivas İlinde Bir Araştırma. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

- Görgülü, F. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Affına Yönelik Görüş ve Beklentilerinin Araştırılması: Kırşehir ve Hatay İlleri Örneği. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Güler, H. (2020). Türkiye’de Vergi Aflarının Vergi Gelirleri Üzerindeki Etkisinin Olay Analiziyle Ölçülmesi, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(1), 256-273.
- Kara, H. (2014). The Effects of Tax Amnesties on Tax Revenue and Shadow Economy in Turkey. Master Thesis, The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Kargı, V. ve Yüksel, C. (2010). Türkiye’de Vergi Aflarının Vergi Adaleti ve Mükellefler Üzerine Etkileri. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 54. Seri.
- Kaya, A. (2014). Vergi Aflarının Vergi Gelirlerine Etkisi: Türkiye Üzerine Ampirik Bir Analiz. *Maliye Dergisi*, 167, 184-199.
- Koç, Ö. E. (2019). Mükelleflerin Vergi Aflarına Bakışı: Çorum İli Üzerine Bir Araştırma. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 159-174.
- Luitel, H. S. ve Sobel, R. S. (2007). The Revenue Impact of Repeated Tax Amnesties. *Public Budgeting & Finance*, 27(3), 19-38.
- Luitel, H. S. ve Tosun, M. S. (2014). A Reexamination of State Fiscal Health and Amnesty Enactment. *Int Tax Public Finance*, 21, 874-893.
- Öz, S. ve Çubukçu Ö. D. (2011). Af ya da Adalet: Yeni Mali Af Yasası. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 66(2), 247-254.
- Özbirecikli, M. ve Coşkun, A. A. (2008). Vergi Affı Geçici Bir Çözüm mü Yoksa Kalıcı Bir Sorun Kaynağı mı? 4811 Sayılı VBK Çerçevesinde Bir İnceleme: Hatay Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 37, 39-49.
- Özguven, A. V. (2018). Vergi Etiği Açısından Vergi Afları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17 Etik Özel Sayı, 34-46.
- Özkan, E. ve Karadeniz, F. (2020). Gelir Vergisi Mükelleflerinin Vergi Afları Karşısında Tutum ve Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Saha Araştırması: Tekirdağ İli Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(17), 15-23.
- Savaşan, F. (2006). Vergi Aflarına Mükellef Tepkisi: Türkiye’de Vergi Aflarından Kimler Faydalaniyor? *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 149-171.

- Şanver, C. (2018). Türkiye’de 1980 Sonrası Vergi Afları ve Kamu Gelirleri Açısından Etkinliği. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 35-63.
- Taytak, M. ve Dalkıran Akyüz, T. (2019). Vergi Denetim Algısına Sahip Vergi Mükelleflerinin Vergi Adaleti ve Vergi Affı Uygulamalarına Bakışı. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 109-132.
- Tuğay, O. (2019). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açısıyla Vergi Affı Uygulamalarının Değerlendirilmesi: TR61 Bölgesi’nde Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(2), 530-554.
- Ünsal, H. ve Ertürk, Y. (2020). Vergi Afları ve Seçimler Arasındaki İlişkinin Bütçe Değişkenleri Aracılığıyla Değerlendirilmesi: Etkileşimli VAR Yöntemi Uygulaması. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(3), 685-702.